

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Munere Concionandi, Exhortandi, Catechizandi - Continens non tantùm
praecepta ad artem concionandi descendam accomodata, sed etiam Ideas
& Conceptus praticos pro Concionibus in Festis B. V. & SS. Dedicationis,
Patrocinij, Novi Anni, Paschatis, Parasceves; item in Primitiis Sacerdotum,

...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

§. 4. Exemplar III. In quo ostenditur, quomodo una materia in plures
Conciones dividi, & tractari possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48347](#)

Fratres meis stabiles estote, & immobiles, abundantes in opere Domini semper, scientes, quod labor vester non est inanis coram Domino. Cogitate illa DEI verba repeti ad vos Apoc. c. 2. scio opera tua, & laborem, & patientiam tuam, & suo tempore compensabo. Mementote olim in vobis impletum iri, quod S. David Ps. 125. dixit: Euntes ibant, & flebant mitentes semina sua, venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. Tunc dicetis cum gudio illud Eccl. c. 57. videte oculis vestris, quia modicum laboravi, & inveni mibi multam requiem, quam nobis omnibus per merita & labores suos impetrare dignetur JESUS Christus Dominus noster, qui cum Patre & Spiritu S. vivit in Sæcula Sæculorum Amen.

¶. IV.

Exemplar Tertium.

In quo ostenditur, quomodo una materia in plures Con-
ciones dividi & tractari possit.

Thema.

Præceptor tota nocte laborantes nihil cepimus; in verbo
autem tuo laxabo rete. Luc. 5.

Scopus.

Ostendendum, quid ante laborem observandum sit, ut fru-
tuosè suscipiantur:

Syllogismus principalis.

Omnis actio in nomine Domini inchoata felicem sortietur exitum; Atqui actio, que in gratia DEI cum legitima inten-
tione, & invocatione divini auxilii suscipitur, inchoatur in no-
mine Domini. Ergo felicem sortietur exitum.

EXORDIUM.

Quod in hodierno Evangelio Apostolis evenisse legitur,
id vereor, ne multis &c utinam non plerisque Rusticis, aliis
que hominibus, qui inter labores vitam suam consumunt,
eveniar, vereor, inquam, ne plerique in vita sua fine cum dol-
lore & rubore dicere cogantur: Præceptor, tota vita labo-
rantes, nil cepimus. Neque tamen causam multum & diu in-

dagare op̄ortet. In promptu quippe est, id unicè ex hoc capite provenire, quòd ea, quæ ante, in, & post labores observanda sunt, studiosè non observent, scu, quod idem est, quòd in verbo Domini retia suorum laborum, conatuūmque noal-
xent. Quare ne vobis idem eveniat, dicam in hac & sequen-
tibus concionibus, quid in laboribus vestris observare debet.
Et hodie quidem initium faciam ab ijs, quæ antelabo-
rem observanda sunt. Spero proinde, sicut materia his
omnibus valdè necessaria est, ita etiam ab omnibus magis
cum attentione auditum iri.

Propositio.

Commune apud Latinos proverbium est. *Dimidium isti, qui benè cepit, habet quod Germani nostri sic proferunt, wo hl gefangen an/ist halb gehan.* Quo quidem indicare voluerunt, plurimū ad felicem actionis exitum fortendum conducere, si ea benè inchoetur. Hinc S. Climacus dixi po-
cularem Dæmonem esse constitutum, qui *pracursor vocantur*, cuius officium sit, homines impedire, ne primos dicti cogitationes, DEO offerant, eò quòd experientiā constet, ejus plerūmque totum esse diem, qui primas sibi cogitationes vendi-
caverit. Quod iste Sanctus de die dixit, hoc de quoris ope-
re meritò dici debet, atque adeò quicunque cupit felicem sui
actionis exitum obtinere, ante omnia student, ut benè inci-
piat talem actionem; id autem quomodo præstandum fit,
pulchrè S. Petrus suo exemplo in hodierno Evangelio docuit,
dum dixit: *In verbo tuo (id est nomine) laxaborete.* His
enim verbis significavit tria requiri, ut actio aliqua bene in-
choetur.

Pars Prima.

I. Enīm in nomine Domini laborare idem significat, ut
in *charitate & Gratiā DEI*, laborare. Hunc enim sensum
videtur hodiernum Evangelium confirmare, dum narrat A-
postolos Christo non præsente frustra laborasse; quam pri-
mū autem præsens fuit, mox eos felicem pescationis succel-
sum fuisse sortitos, nimirum verissimum est, quòd ipse Ioan-
nis 15. dixit: *Sine me nihil potestis facere;* *Qui autem maneat*
in me, & ego in eo, intellige per gratiam & charitatem, hie for-

fructum multum. Et hæc videlicet est causa non minima, curtam multi toris diebus & mensibus, & annis laborantes, nihil capiant. Quam multi enim sunt, qui post peccatum mortale commissum nil minus cogitant, quam de statu gratia recuperando, donec forte ex præcepto aut alio titulo confiteri cogantur. Quid mirum ergo, si nullam à DEO benedictionem obtineant; Nam benedictio Domini super caput iusti, teste Salom. Prov. 10. Hinc ipse DEUS olim Israelitas sequentibus verbis allocutus est. Levit. 26. *Si in præceptis meis ambulaveritis, & mandata mea custodieritis, & feceritis ea, dabo vobis pluvias in temporibus suis, & terra gignet germen suum, & pomis arbores replebuntur.* Quod si autem non audieritis me, visitabo vos velociter in egestate & ardore, frustra seretis semen, quæ ab hostibus devorabitur. Consumetur in cassum labor vester, non praferet terra germen, nec arbores poma præbent. Si ergo, dilecti, cupitis, ut deinceps labor vester feliciter succedat, in nomine Domini & gratia DEI eundem inchoate. Et quemadmodum antea agrum arare incipiatis, prius lapides, si quos ibi videtis, tollitis ne semen suffocent, & itinum laborem vestrum faciatis; ita similes imò magis noxiros lapides peccata vestra putate, acque adeò ante omnia per vetam Confessionem aut Contritionem ea tollere studete, ne fructui, quem speratis, impedimento sint.

Pars Secunda.

2. In nomine Domini laborare idem significat, *accum* DEI auxilio laborare; ita Christus Marc. 16. dixit: *In nomine meo Dæmonia eiicient.* Atque hæc est secunda industria, quam ante laborem nostrum præmittere debemus, auxilio scilicet divini invocatio. Ita sanè Christus paucum suo exemplo do cuit dum plerunque antè, quam principale aliquot opus inchoaret, oculos ad cælum levavit, & à Patre auxilium petivit, non quod ipse eo indigeret, sed ut nos, quid faciendum esset pro felici actionum nostrarum successu, exemplo suo doceret. Hinc & Ecclesia omnibus horis de votissimum illum, & à Cassiano mitis laudibus celebratum versiculum *DEVS in adiutorium meum intende: præmittit.* Nimirum novit sapientissima mater, quod ut S David Ps. 126. ait: *Nisi Dominus adificaverit domum, in vanum laboraverunt;*

qui adificant eam; nimis plantare & rigare nos possunt
id est, conatum ex nostra parte adhibere, at incrementum &
re ad DEUM pertinet, ut recte S. Paulus 1. Cor 5. docuit.
Rant proinde & graviter errant, qui omnem fructum à suo
bore, & industria pendere existimantes, DEI auxilium pre-
pares invocare negligunt; & sanè non paucos repetitissi-
qui summo manè ad labores se accingunt, quos si hortau-
quispiam, ut prius orationem aliquam praemittant, dicere ad-
debunt, sibi non vacare jam ad orandum, sed ad laborem pro-
perandum esse. Sed hi vel ex suis factis, & dictis errorem su-
um deprehendere & corriger possent: Dicite enim, ô boni
si, dum falcam vestram acceperitis, aut currum inungitis, quispi-
am sic vos alloquatur: ô tarda animalia? Cur tempus hoc
labore teritis? Cur ad laborem non properatis? Dicite, in-
quam, quid sic loquenti responsuri essetis? an non diceretis
eum rerum practicarum imperitum esse? neque inutilem es-
se laborem, qui in acuendis instrumentis insumitur, sed po-
tius plurimum promoveri? Idem ergo vobis dictum de o-
ratione putate; oratio est, quæ acuit instrumenta, id est, po-
tentias vestras; oratio est, quæ ungit actiones vestras, &
fructuosas facit: Hanc ergo ante omnia praemittite, & tem-
pus, quod in ea impenderitis, optimè collocatum credite. In
sanè expertus est Isidorus, qui, ut in ipsius vita refetur, sive
ad templum laboris tempore se contulerat; & quamvis i
Sociis accusatus fuerit, ac si Domino fidelis non esset, tamen
post inquisitionem repertum est, plus ab eo laboratum, quam
ab aliis fuisse, eò quod Angeli ipsius loco, dum in templo mo-
rabatur, laborarent. Longè ad hoc memorabilius Exem-
plum in vita S. Joan. Eleemosynarii legitur, quod scilicet duo
sextores fuerint, quorum alter uxorem liberos & reliquam fa-
miliam facile alebat, et si non nisi ordinariis diebus labora-
ret; alter vero, et si dies noctesque, etiam festos laborando
insumeret, cum extrema tamen paupertate conflictabatur,
quare benedictionem alterius demirans quæsivit, quo tandem
remedio uteretur; ad eam impetrandam, cui plus Sartorius
respondit, se libenter locum, ubi ea sibi obtingeret, offen-
sum, similique ad templum missæ audiendæ gratiâ aliquæ
vicibus deduxit, & tandem causam benedictionis avidius
cognoscere cupienti respondit, ipsissimum esse locum, ad
quem

quem duxisset; neque enim aliundē rectius eam; quām à DEO sperari ut qui apertè dixerit: *Quarite primum regnum DEI & iustitiam eius: & hac omnia adiicientur vobis.* Matth. 6. Notate hoc, quotquot hactenus magis vobis, quām DEO consisi, vix unquām DEI auxilium pro actionibus vestris invocare consuevistis. Notate, inquam, & discite causam a gnoscerē, ob quā tam exiguam benedictionem hactenus estis experti. Audite DEUM per Aggæum Prophetam cap. 1. vos alloquentem. *Ponite corda vestra super vias vestras. Seminatis multūm & intulitis parvūm: Comedistis, & non estis satiati; bibistis, & non estis ineptiati; operuistis vos, & non estis calefacti; & qui mercedem congregavistis, misit eas in Sacrum perfusum.* Quam ob causam dicit Dominus Exercituum? *Quia domus mea deserta est, & vos festinatis unus quisque in domum suam.* Propter hoc super vos prohibiti sunt calidarent rorem, & terra prohibita est, ne daret germen suum. Deinceps ergo, mei Auditores, festinate lentè, nam, ut Salomon ait Prov. 13. *Substantia festinata minuctur, qua autem paulatim colligitur, proficit.* Ite ergo diligenter suo tempore ad templum: Nam juxta commune Prov. Kirchen gehen versummet nicht. Commendate diligenter vestros labores DEO, invoke illius auxilium, & dicite cum Ecclesia: *Actiones nostras quas sumus Domine, aspirando præveni & adiuvando prosequere, ut cuncta nostra oratio & operatio à te semper incipiat, & per te capta finiatur per Christum Dominum nostrum.*

Pars Tertia.

3. In nomine Domini idem significat, ac propter Domini numerique adeò per hoc indicatur tertium caput, quod ante laborem observandum est, ut scilicet consilium S. Pauli Cor. 1. c. 10. datum obseretur. *Sive manducatis, sive bibitis, siue aliud quid faciatis, omnia in gloriam DEI facite.* Ita Anachoreta ille docuit, qui quoties opus aliquot auspicabatur, subsistere solebat, causamque hujus rei rogatus dixit, actiones nostras nullius esse momenti, nisi ad eas recta intentio accedit; quare quemadmodum, qui jaculatur, tantisper hæret, dum in scopum arcum dirigat, quò certius collimet; ita se quoque subsistere, donec opus, quod præ manibus est, ad bonum

num finem sit directum, Deoque consecratum. Ethica non levis iterum negligentia in multis reperitur, quæ magis culpanda est, quanto accuratius similis industria, quæ hic requiritur, in rebus levioris momenti adhibetur. Quenam semen in terram projecturus, non optimum, & quæ centuplum fructum daret, eligeret, si in ipsis potestate habet hæc electio? Quis artifex suum laborem non libenter videret illi, qui pretium centuplo majus, quam alij offert? Cùn ergo DEUS sit illa terra frugifera, quæ centuplum fructum promittit; sit Dominus ille, qui infiosities majus premium, quam Homines offert, an non summa Socordia, in & stultitia erit, si eidem per bonam intentionem nostrum laborem committere & consecrare negligamus? O utinam gravitas & momentum hujus actionis satis ab hominibus ponderetur! profectò majorem deinceps in hac intentione operibus suis præfigenda diligentiam adhiberent. Adhuc leesti, saltem vos deinceps hanc industriam diligenter observate, eumque in finem illud Opificis Epitaphium perpetuo in memoria habete.

Steh still/O Mensch/diß Grab schau an/
Es liegt darin ein Handwerks-Mann.
Er hat gearbeit Tag und Nacht/
Aber wenig davon gebracht.
Allein/was er hat Guts gehahn/
Ißt ihm'e blieben für sein' sohn.
Ach du dein' Arbeit Gott verkauff!
Er schlägt zum aller meisten drauß.

Epilogus.

Atque hæc sunt, quæ ante laborem observanda censes. Hæc facite, & noui dimidiā tanūm, sed totam actionem bene peragatis. Quotiescumque ergo deinceps, sive in synam, sive in agrum, sive in aliū locum ad operandum exiūs, semper prius cum S Petro dicite: *In verbo & nomine suo laborate*, id est, inchoabo, & perficiam actionem istam. Sic felicem successum sperare poteritis & meritorum copiam in gentem vobis aliisque parabitis, quo usque denique omnino audiatis illud Apoc. 14. *Beati mortui, qui in Domino morimur.*

cur; amodo dicit Spiritus, ut requiescant à laboribus suis; opera enim illorum tam Sancte inchoata & feliciter peracta se-
quuntur illos, & eternumque præmium obtinebunt. Amen.

§. V.

Exemplar Quartum.

In quo altera Pars prioris materiæ explicatur.

Thema.

Bene omnia fecit Marc. 7.

Scopus.

Ostendendum, quid in ipso labore observandum.

Syllogismus principalis.

*Vt labor fructuosus sit, debet bene fieri; atqui, ut bene fiat
requiritur, ut eum debita cautela, diligentia, & tranquillitate
fiat; Ergo hac tria studiosè observanda sunt.*

EXORDIUM.

Multa quidem in Evangelio hinc inde præconia de Christo reperiuntur prolata, sed nescio, an ullum sit præstan-
tius, quam quod in hodierno Evangelio à Populo clamant.
Bene omnia fecit, accepisse legitur. In hoc enim velut com-
pendio omnis laus, quæ ex aliis encomiis oritur, comprehen-
sa reperitur. Imò sine hoc Encomia omnia alia nihil fa-
cienda sunt; Hinc communiter dici solet, NEUM non vera-
ba, sed adverbia amare, id est, non tam attendete, quantum,
sed ex quanto, & quam bene quis agat. Et quid mirum, si
DEUS id exigat, cum idem etiam nos facere soleamus. Offe-
ratur nobis sanè cibus quantumcunque pretiosus in se, & dul-
cis; si non bene coctus & paratus sit, parùm aestimabitur;
offeratur nobis ab Opifice opus ex auro & argento, aliáve si-
mili materia confectum, geminisque & unionibus distin-
ctum, si non bene sit factum, mercedem opifex non accipiet.
Quia ergo & nos cupimus labores nostros DEO placere, ab
eoque præmium suo, tempore propter illos expectamus, non
tantum contenti esse debemus, ut illos bene inchoemus, sed
etiam ut bene absolvamus, atque adeò in ipso etiam opere
debitas conditiones obseruemus. Quod quidem quā ra-
tione